

GLOSAR

- abdé - abia
 abrac - mâncare suplimentară (de obicei făinuri), care se dă vitelor, pe lângă fân, pentru a se întrema
 adezmă - aghiazmă
 aghistină - castană
 agodi - a aștepta
 alegădi - a delega, a înditru
 amuța - a asmuța, a asmuți
 apriat - sigur
 arădui - a începe, a porni
 arândă - arendă
 ardău - pădurar
 argini ziu - argint viu, mercur
 arsură - febră
 așință - așchiuță, dim. de la așchie
 baiu cel rău - epilepsie
 balș - năframă, batic
 băiată - fată
 bādiganie - animal sălbatic terestru sau subterestru
 bândură - țesătură de cânepă, de formă pătrată, ornamentată simplu, folosită pentru a acoperi bucatele pe masă sau a înveli pâinea dusă la lucru în câmp unde, de obicei, servea și de față de masă
 bărbănoc - plantă toteauna verde, folosită la înștrățat
 bāhă - vâlvă
 biculi, bāciului - a lua în răs; dar și a ospăta
 bdiușăg - belșug, bogăție
 Beci - Viena, Becs
 bentic - banchet, băută
 bentiță - podoabă de cap a fetei
 besadă - vorbă
 bezeri - volane la cămăși
 blană - blană (de piele), dar și podea (de lemn)
 blem - mergem, de la a merge (lat. Ambulemus)
 blev - tablă
 boanghen - om fără țară, bozgor
 bold - prăvălie
 holnāzi - a se îmbolnăvi, a se accidenta
 bondar - albină sălbatică, negru și cu galben
 bonzar - cărbuș
 bondālău - vz. bondar
 botei - turmă mică de oi, de obicei cam 100-200 de oi
 brude - budături, arpagic
 buci - a izbi
 bugăt - destul, suficient
 buhaș - brad bătrân. La munte colibele se acoperă cu scoarță de buhaș. Dacă „păcurariul” moare în munte, nu-l aduc în sat să-l îngroape, ci îl acoperă cu scoarță de buhaș și așa îl bagă în groapă
 bureși - pistrui, un soi de ciuperci, iuți, lăptoase, care apar primăvara
 but - drum, cale; ciudă
 butnări - a lucra la butin
 butin - exploatare forestieră
 canură - smocuri de cânepă, fuior, netoarse
 carāmb - ustensilă (un băț de formă patrulateră) pentru măsurat laptele la stână (prin încreștere)
 cālbejit - gālbejit
 căput - suman mai scurt
 căci - îndată
 cărcăi - a cotcodăci
 cărcălit - părjolit, prăjit puțin, părilit la foc
 cătele - cu toate, câte dintre ele
 cealău - înșelător
 ceapeu - C.A.P., cooperativă agricolă de producție
 ceaplău - nojiță, șiret
 ceatarăș - ceteraș, muzicant
 celui - a înșela
 ciucalāi - ciucuri (la zădie)
 ciupă, ciupe (pl.) - albie de îmbăiat copiii din fașă
 ciupăi - a îmbăia
 chefe - perie (de ghetă)
 chefeluit, -ă - date cu peria de ghetă; bătut (de cineva)
 cipcă - dantelă
 ciotor, ciotoare - gaică
 ciunt - schilod, cu coadă, mână, picior tăiate
 ciup - bdiș, lână țesută și lăsată afară pe țol, covor, cergă; ciucur
 ciurgău - izvor (amenajat)
 ciuroi - vz. „ciurgău”
 clinți - a rânji, a scrâșni
 cloconci - clopoțele mici; nume de plantă
 cocorătă - narcise
 cojnișă - coș, stup pentru albine
 coldușăsc, -ască - coldușească, săracă
 concu - împletitură a fetelor bătrâne care se aranja „coc” în vârful capului
 copălău - a vântura grâu, porumb în covată, copaie; a lucra la curățat pomii
 coplerai - casă de toleranță
 cōptil - copil din flori
 costreț - coteț
 cotarcă - coșarcă, coș
- cotare - cătare (la pușcă)
 cotătoare - oglindă
 cotoangă - slută, urâtă, hădă, mută, cu picioare groase/subțiri și strămbe, cu talpă mare
 cotorog, cotorog - peiorativ: picior
 cotroapă - hărtoapă
 cozlău - perete
 credință - logodnă, „în credință” - pe datorie
 cujeică - cujelcă, botă
 cunți - a se obișnui
 cureti, curechi - varză; „cureți împlut” - sarmale
 dalbân - frumos, aurit
 dăbălat - lăsat să atârne, „buze dăbălate” - lăstate în jos
 dărabă - bucată
 dămb - delușor, movilă
 detilin - separat
 desfăcat - „la ...”, la depănșarea porumbului
 desteotorat - deschiotorat, descheiat (la nasturi)
 dezdeotea - a desdeochea
 deznerda - a desmierda
 deznerdat, -ă - desmierdat, -ă
 deznina - a desnina, a dezgășa
 dică - vas de lemn pentru măsurat (25 kg.)
 digăni - dihanii
 dighili - a gădila
 dijdăș - dunga de lemn a patului
 dimnica, demnica - a dumica
 din - vin, zin
 diordnă - gherghină
 dipt, diptu-ce - pentru, pentru aceea, drept aceea
 dișă - vișă, zișă
 dișăl - vișel
 dosoi - bucată de pânză, folosită mai mult pentru saci, pânză mai groasă
 dosti - a dospi
 doză - tabacheră
 dricar - învăltoare pe pat, plapună umplută cu fulgi de pene
 drod - sârmă
 drojde - drojdie; în expr. „înt-acele” - într-aceea vreme
 drușcă - parte, bucată
 drușcă - domnișoară de onoare
 dubele - soluții de argăsit
 durăi - a rostogoli
 durgălu - a învărti
 durzău - jneapăn, ienupăr
 dutcuță - piesă de 10 sau 20 de bani, bănuț
 faiteur - voal
 fatior - voal
 fărmașiți - de la a fărâma, sfărâma. „v-om face ~” - vă vom zdrobi
 fājoaie - față de masă
 fātuș - dim. de la făt, fecior
 fāuși - a viscol
 fārcitură - claic de fân
 fele - sticlă de jumătate de kg.
 felelui - a imputa, a reproșa, a da vorba înapoi, a comenta, a se împotrivi
 ferestar - geamgiu
 ferică - ferigă
 fișcarăș - funcționar, conșopirt
 font - unitate de măsură; o jumătate de kilogram; dar și cu sensul de măsurat, cu măsură, cântărit
 forăi - a fornăi, a sforăi
 formăluit - cu „formă”, ornamentat
 frați de mireasă - doi feciori, de obicei veri ai miresei, care o încadrează în alaiul de cununie
 frigorie - filigorie, partea de la intrare a bisericii
 fucitură - v. fārcitură
 fuieș - viscol
 funderei - „fund” de claic, fundei
 furioșor - un soi de albine sălbatică, mici
 gata, gătată - gătit, împodobit
 gālbenea - păpădie
 gāta - a termina, a împodobi
 gāndac - șarpe
 gerunte, gerunți - genunche, genunchi
 godină - porc
 gongă - insectă, gānganic
 gozuros - plin de gunoi, buruienos, plin de bălării
 grișar - ban, creișar
 groasă - femeie însărcinată
 groștiar - smântână
 grumbdi - a supăra, a încontra
 haitău - batic, năframă
 hamarăș - care sunt iuți de mână, flămânzi, furători
 haznă - folos
 hāțău - drum de căruțe, ogaș
 hāră - murdărie, sfadă
 heaba - degeaba
 heră, heară - fiară
 hālubă - haină
 hālbe - spălături
 hārtănit - slăbit, flămânzit
 herdetiș - strigările, anunțul căsătoriei
 hi - a fi
 hia - a avea nevoie, în expr. „mi-i ~” - am nevoie; ~
- opt până la nouă” - e nevoie de opt până la nouă
 hinteu - trăsură
 hir - veste
 hireș - fumos
 holbură - volbură
 hopătaie - vâlvătaie
 hopăci - minge de oină făcută din cărpe sau păr de cal
 hopoti - de la vâlvătaie, dar și: ropot - „hopot de răs”, hohot
 hrenzăle - o pogace făcută din cartofi
 huc - chiar; „toate huc” - chiar toate
 hunșut, hunșut - șmecher
 iagă - uiagă, sticlă
 iliș - banca din față a trăsorii
 indre - ac de croșetat
 ini - a veni
 irașbirău - jude cercual, de ocol
 ispitai - spital
 îmbălăui - a lega, a îmbrobodi (mireasa)
 imblăti - a treiera
 imbruji - a se bulgări cu zăpadă, a se bate cu bulgări de zăpadă
 împănă - împodobit (la cusături), înverzit
 improhodi - a îmbrobodi
 incolboși - a se face cu colb, a se prăfui
 insige - a înfige
 intina - a închina, dar și de la tină - a se îngloda
 inteotorat - închiotorat, încheiat (la nasturi)
 ințali - a atinge, a lovi, a nimeri o țintă
 invrăsta - a coase (în vârste)
 jar, „ca jaru” - portocaliu
 jăler - om angajat cu ziua, a merge în chirie pentru scurt timp
 jātălău, jātălău - ustensile de amestecat laptele pentru producerea cașului
 jedet - deget
 jeit - deget
 jidodi - jidovi
 jolj - batistă
 jurcui - a zburda
 lāșcușă - dim. de la laște - tăieței
 lecru - lecrie, suman, pieptar (de pânură)
 leghedi - a (se) socoti, a (se) alege
 lictar - magiun, dulceată
 lipti - a unge (cu argilă) cuptorul sau aria casei
 lodānc - buclă de la margine, fir îndoit în două la teară
 lom - goz, murdărie măruntă
 lotru, loatră - isteș, sprinten la minte
 lunga, alunga - (la vaci) a-i fi de taur
 mal - piatră de râu, argiloasă, moale, de culoare albăstruie sau verzuie
 măcău - macău, botă
 māderan, māieran - măghiran
 māgan - în expr. „de ~ lui” - de capul lui
 māmuleoară - dim. de la mamă
 mārhaie - vită
 mārthurie - târg
 măsoi - față de masă, fājoaie
 măcioc - motan
 māmānșel - mărunțel
 māmārușă - papară
 māmārețe - în expresia „mi-am făcut ~” - mi-am făcut haine māmde, frumoase
 māmeci - māmecări feciorești
 mé - a merge; a mea
 meriză - ridicătură, hat, mejdă
 mesālău - a vărui
 mesālău - bidinea
 meșteșăg - meșteșug, vrajă, farmec
 metār - unitate de măsură pentru cereale etc., 100 kg.
 mezdri - a lăsa dungi, a încresta
 mince - minge din cărpe, ca de oină
 mitiuc - micuț
 mnere - miere de albine, zahăr
 mnerță - mierză, vas de lemn pentru cereale, de 20 kg.
 mnez - miez, un pic
 mninos - miros
 mninosi - a mirosi
 mnintă - mentă
 mnir - mir
 mnira - a se mira
 mnirare - mirare, dar și peiorativ: nemuric, sau „se face de ~” - se face de minune
 moașă - bunică; moașă la naștere
 mod - modru, modalitate
 moyānoi - mușuroi
 mul - māl
 mumună - cununa druștei
 nādāi - a-și da seama, a înțelege
 nāmni - a numi
 nārādie - fie de lână colorată
 nealcoș - măreț
 nemiš, nemeș - nobil
 nemnic - nimic
 nintos - cu miros de mentă (despre vin)
 noajă - animal sălbatic, fiară